

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Antoninus Diana Panormitanus, Clericus Regularis, Doctor
Celeberrimus, Coram S. D. N. Alexandro VII. Episcoporum
Examinator, & Sancti Officij Regni Siciliae Consultor,
Coordinatus, Seu Omnes ...**

Diana, Antonino

Lugduni, M. DC. LXXX.

17. Decisio Sacrae Rotae Romanae coram R. P. D. Meltio. Calaguritana
Matrimonii. Veneris 13. Martii 1643.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-76432](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-76432)

ber aliunde iustificari nimirum, vel ex vna locacione solemnibus, ac valida, vel ea deficiente ex duabus nonsolemnibus spatio tamen 40. annorum effectum fortitiss. Text. in d. *amb. qui rem. n. 20. C. de sacros. Eccles. & d. conf. 1. 42. sub. n. 4. vers. solum superest respondere. Molin. de contr. de disp. 468. n. 20. Ruin. d. confil. 41. n. 39. vers. dicitur autem ista d. consuetudo lib. 1. Alex. confil. 189. n. 19. lib. 2. & confil. 9. n. 6. lib. 3. Seraph. dec. 434. n. 5. Rota dec. 367. n. 18 & 19. p. 5. recent.*

4. Tum etiam quia ex instrum. eiuſdem locacionis seu concessionis in Emphyteusum apparet illam factam fuisse pro minori quantitate Canonis in perpetuum, & tum aliis conditionibus in asserta præcedenti locacione non appositis. Vnde dicebat Dominus illa non potuisse fieri alique solemnitatibus scilicet benedictio Sedis Apostolicæ, vel Magni Magistri, cum res Ecclesiastica etiam locari solita non possit iterum locari absque solemnitate, quando solitum alteratio, Dec. in *amb. qui rem. n. 22. C. de sacros. Eccles. Clar. in d. s. Emphyteusis quæst. 6. vers. scias tamen bene. Alex. d. Confil. 9. n. 2. lib. 3. Vrsill. ad Afflic. dec. 105. n. 8. vers. primo quod ista. & n. 9. vers. item & 2. Decian. confilio 73. num. 53. lib. 2. Redoan. de reb. Eccl. non alien. quæst. 51. n. 19. & seq. Molin. de instr. & iure c. 488. n. 19. Ferdinand. à Castro Palao moral. part. 2. punct. 15. §. 4. num. 4. Quarant. in d. verb. alienatio rerum Ecclesia n. 40. vers. conclusionem hæc. Rota dec. 176. n. 42. & seq. part. 5. rec. & in d. Gerunden. Scribania 1. Julij 1637. §. Neque dicitur, & 27. Nouemb. eiusdem anni §. circa illos vers. tamen huiusmodi solitum, & 26. Februarij 1628. §. Nec obstat. vers. alienatio autem coram bon. mem. Merlino.*

5. Minus obstat quod pena priuationis beneficij, quæ imponitur contra male alienantes bona Ecclesiæ licet incurratur ipso iure, non tamen habeat locum nisi præcedat sententia declaratoria facti, scilicet alienationis factam fuisse ex relatis à Sanchez ad Decal. lib. 2. c. 21. n. 20. Quarant. in summ. Bullar. in d. verb. alienatio rerum Ecclesia n. 49. vers. in pena verò priuationis. Farinac. conf. 205. sub n. 32.

6. Quia dicta conclusio non procedit quando factum alienationis, proxt hinc, est notorium, neque aliquid probatur quod executionem præbere possit, cum in notorijs deueniri possit ad executionem absque alia sententia declaratoria, Abb. in c. reuenerit il primo n. 7. & ibid. Præposit. n. 8. de appellat. Bero. confil. 176. n. 96. lib. 1. cum alijs cumulatis in Bononien. successione de Zanis 17. Martij 1641. coram R. P. D. meo Bichio.

Et ita vtraque, &c.

DECISIO XVII.

Sacra Rotæ Romanæ coram R. P. D. Meltio.

Calaguritanà Matrimonij.

Veneris 13. Martij 1643.

§. 1. **F**uit dubitatum in hac causa, An Ioannes de Anguiano possit cogi ad contrahendum matrimonium cum Angela de Taldiuar vigore promissionis ab ipso Ioanne factæ, vt ex summario eiusdem Angelæ n. 1. in quo per septem testes deponentes vnanimiter de fide præstita per d. Ioannem, apparet, eum promississe illam in vxorem velle accipere, nec cum alia se matrimonium contracturum esse; Et affirmatiuè per Dominos fuit responsum, vt in simili ferè casu fuit resolutum etiam in *V. ix. bon. matr. 4. Maii 1639. coram bon. mem. Pirou. & dum Ioannes promissit se ducturum Angelam in vxorem, fidem promissam implere debet, quia studiosè agendum est, vt quæ promittuntur, opere compleantur cap. 1. & cap. qualiter in Sardinea de past.*

Graue enim est, fidem fallere. l. 1. in princ. ff. de confis. pec. & dum sponſus recuset sponſam in vxorem ducere debet modis omnibus induci, vt fidem promissam seruet 2. in princ. de spons. & quam simpliciter id promiserit, nec irauerit, tamen mortalis culpe reus intelligitur, si consensum coniugalem prætere deneget. Diuus Thom. in 4. diff. 17. q. 2. col. 1. Imol. in l. 7. in fine princ. de verb. oblig. cum alijs adductis per Diaz. Couar. in epis. lib. 4. decrer. part. 1. cap. 4. in princ. n. 2. quam sententiam sequitur Socin. iun. conf. 30. n. 3. lib. 2. Menoch. conf. 386. n. 1. & 2. Et nihilominus fidem seruare tenetur c. 2. c. sicut, c. requisit de sponsal. Surd. conf. 364. n. 8. qui iuxta text. in c. ex litteris de spons. & not. Abb. in c. de illis de spons. impub. Couar. super 4. decrer. part. 1. c. 4. in princ. Couar. dec. 415. n. 1. quod eo magis est seruandum in casu isto, cum per carnalem copulam subsequentem, sponsalia etiam simpliciter contracta ante Sac. Concil. Trident. tranſibunt in matrimonium, Abb. in c. præterea de spons. n. 4. c. ex reue. n. 4. de 19. ff. c. 1. de spons. impub. l. 6. circa medium, ibi, nisi per carnis copulam, Gemin. conf. 61. n. 6. vers. ad contrarium. Federic. de Sen. conf. 194. circa med. vers. Item cohabitanda. Castr. conf. 155. in princ. lib. 2. Deus enim non facit differentiam inter iuramentum, & simpliciter loquentem, & promittens omnino cogi debet ad contrahendum, dummodò non dubitet de validitate sponſalium, vt inquit idem Surd. conf. 364. n. 10. & dum à principio ista sponsalia fuerint contracta mutuo contrahentium consensu, de iure canonico non possunt nunc vnus tantum consensu dissolui c. 2. vbi gloss. & c. siue de spons. Sanch. de matr. lib. 5. diff. 6. n. 4. Butr. in c. de illis n. 6. vbi etiam Præp. n. 4. de comedi. apposi. Dec. conf. 368. & 603. n. 4. Menoch. conf. 155. n. 1. Surd. conf. 364. n. 10. cum sponsalia requirant mutuum consensum, qui eodem tempore conueniat, c. Tua de sponsal. ff. de ed. sufficit, & c. mar. 27. q. 2. Io. Andr. Bald. Butr. Præp. de alijcitat. à Paris. conf. 55. n. 14. not. 4. & Archid. c. sufficit, firmat, non contrahit sponsalia, nisi consensu concurrente simultaneo; Ergo etiam in eorum dissolutione erit necessarius consensus simultaneus, & hoc videtur probari in c. 2. de spons. ibi fin autem se ad inuicem admittere voluerint, vbi Abb. n. 15. & Præp. n. 6. Rim. con. 538. n. 16. & seq. Surd. conf. 136. n. 18. & seq.

2. De copula in isto casu non videtur posse dubitari, quæ licet sit difficilis probationis, vt inquit, Hond. conf. 15. num. 3. lib. 1. tamen illa rectè probatur, dum testes pro d. Angela examinati concludenter probant Ioannem post sponsalia illam adduxisse ad locum de Onate, vt in summario eiusdem Angelæ num. 1. ibique eisdem commemorasse per spatium 40. dierum, & tantquam coniuges habitos, & ab omnibus reputatos fuisse, dum ad eandem mensam comedebant, ac inſimul semper conuersatione utebantur, Bald. in l. non ignorat num. 5. C. qui accus. non poss. Angel. inter conf. marit. 45. num. 10. Menoch. præf. 1. num. 82. lib. 3. & conf. 199. num. 50. lib. 2. Alciat. de presumpt. reg. 3. præsum. 38. n. 1. Rot. dec. 143. num. 37. coram Burato. Quod eo magis colligitur ex denominatione, cum scilicet vir, & mulier se inuicem conuocarent coniuges, vel maritum, & vxorem, ita scribitur Anchar. c. 1. de despons. impub. in 6. Abb. in c. lator qui fil. sint legit. & ibi Præp. & Luc. de Penn. in l. 3. in præf. 13. C. de apoc. publ. lib. 10. Cepoll. conf. 5. n. 18. in cin. Ceph. con. 43. n. 60. lib. 3. Surd. conf. 364. n. 5. & Ioannes pertractaret mulierem honorificè, eo scilicet modo, quo vxores pertractari, & haberi solent in vna, eademque domo, Castr. in l. donaciones in princ. de donat. Felin. in c. illud, num. 10. & 11. de pres. & vt plenus inquit Menoch. præf. num. 74. & 75. lib. 3. & facit cessare omnem dubitationem eorumdem cohabitatio in eodem lecto, c. litteris, & c. Tertio loco de præf. Surd. conf. 364. num. 5. ibi, & quod cohabitauerint, qui cõgressus non potest ad aliud inferri, Lap. in alleg. 53. n. 5.

53. n. 3. vers. in casu proposito. Alexand. in l. 1. n. 19. vers. exemplum. ff. si cert. pet. & conf. 19. num. 24. vol. 7. Hoff. Abb. & Felin. in cap. prater ea de test. Ruin. conf. 53. n. 1. 2. & 10. vol. 5. Rim. lun. conf. 174. n. 10. 13. & 21. vol. 2. Rota in Pacen. matrimonij 5. Martij 1610. coram Cardinali Pamphilio. & idem esse dicere, talis iacuit cum tali muliere, quantum est dicere, adulteravit eam, vt inquit Alex. conf. 77. n. 2. lib. 7.

3. Non obstat prætenfa disparitas inter Ioannem, & Angelam, propter quam Ioannes præsupponitur non cogendus ad contrahendum matrimonium, ea ratione, quia summa illa benevolentia, mutua amicitia, concordia, & familiaritas, quæ beatitudinem quamdam inter virum, & vxorem parit, ab ipsorum coniugatorum inæqualitate, & dissimilitudine destrui solet, vt inquit Menoch. præsumpt. 10. n. 40. lib. 10. Gabr. conf. 86. n. 4. lib. 2. & quod tantum Ioannes teneatur illam dotare, dum recusat virginem, quam cognouit ducere, rest. in c. 1. de adult. Gabr. d. conf. 86. in fin. lib. 2.

4. Quia dum Angela ex promissione Ioannis tradidit ei corpus suum, ac passa fuit deflorationem, partem suam adimpleuit, vnde alter tenetur etiam adimplere, etiam si fidei contraxerit, dum ex iustitia verè contrahere tenebatur, & sic fictus promissor adimplere tenetur eam ducendo in vxorem: ita docent D. Tho. 4. d. 28. q. 2. art. 2. ad 4. Riccardus ibi art. 1. q. 3. in fine. Scotus 4. diff. 10. q. 2. vers. respondet stante illo dolo. Adri. 4. q. 2. de matr. ad 2. Sanchez de matr. lib. 1. disp. 10. n. 3. vers. secundum quosdam, & d. 11. num. 4. quod procederet etiam si promissio non fuisset mutua, quia dum mulier promissioni viri inuitens, tradidit corpus suum, contractus est perfectus, & sicut ipsa iam impleuit, per consequens vir etiam tenetur perficere, illam scilicet in vxorem ducendo, vt inquit idem Sanch. d. n. 10. n. 4. & debet considerari graue damnum, quod inferretur mulieri, dum illi non permitteretur aliud inire matrimonium, cogenturque continenter viuere, vt inquit idem Sanch. de matr. d. diff. 11. n. 4. & 5. nec tali casu satis est pecuniis satisfacere, cum in propria specie possit satisfieri, & sponsalia contrahens, ac sub spe futuri matrimonij virginem deflorans, tenetur eam ducere, & moraliter loquendo, nequit aliter iniuriam resarcire, ad quod persona iustitiæ vinculo est alligata, nec vnū pro alio, inuito creditore reddi potest, rest. in l. 2. §. mutui, ff. si cert. pet. Nauar. lib. 1. conf. 11. de voto. in 1. edit. conf. 6. in fine, idem Sanch. de matr. lib. 1. disp. 10. q. 3. n. 20. & diff. 44. eod. lib. 1. n. 3. vbi de communi Theologorum sententia firmat, promittentem sponsalia non posse ab illis recedere, si fœmina infamia sequatur, etiam copula non secuta, & talis disparitas non potest considerari in hoc casu; quia ex summario Angelæ n. 9. apparet Ioannem scientiam habuisse, parentes Angelæ fuisse macellarios; Vnde dum ipse etiam tali scientia non obstante, contentus fuit sponsalia contrahere, videtur voluisse iuri suo renunciare, & excessus donationem facere, cum debuisset sibi prospicere, sciens qualitatem, & conditionem huius mulieris, l. si quis dominum, §. vlt. ff. locat. Salic. in l. si familia in fin. vers. secundum, quod ubi res euincitur. num. 6. Cod. fam. l. ercisc. idem Sanch. lib. 1. disp. 14. n. 2. Grat. disp. forens. c. 205. n. 24.

5. Quæ autem dicuntur de impudicitia Angelæ, nec etiam visa fuerunt reuelare, quia depositio testis super illa deponentis refertur ad auditum a tertio, quia obiit; Et clarum est, testem de auditu non probare, l. testium, C. de testibus. c. tam is, eod. tit. c. testes. l. q. 9. Caputaq. dec. 278. n. 2. p. 3. Rot. dec. 121. n. 4. p. 1. rec. Aquila Prioratus 4. Jul. 1625. coram Vbaldo. dec. 17. n. 14. coram Gregor. XV. quatenus etiam talis depositio probaret, tamen Ioannes teneretur eandem Angelam in vxorem ducere, tum ob superius dicta, tum ob graue damnum eiusdem mulieris, cum continenter viuere compelleretur. Ultra quod isto casu Angela communiter virgo

reputabatur, & honesta, vt in summario eiusdem n. 8. Sanch. de matr. lib. 1. disp. 11. num. 6. & q. 14. n. 2. c. quemadmodum de iure iur. vbi Butr. n. 3. & Doff.

6. Nec pariter Dominis visa fuerunt obstare ea, quæ opponebatur de inualiditate, & nullitate examinis testium ad fauorem Anglæ, & primò, quod in tali examine erat assumenda persona Ecclesiastica iuxta formam Receptorie; Quia commissio in hoc proposito emanata, duo continet: Alterum, quod Notarius Receptor se conferat ad locum Onnate, & recipiat iuramenta, & depositiones testium, nullo verbo existente de associando aliquam personam in dict. examine: Alterum verò, vt possit per censuras quascunque personas nominandas compellere, & ad hunc effectum assumat personam Ecclesiasticam, cuius assumptione non fuit opus, cum non eueniret casus coactionis; vnde cum in tali commissione fuerit facta talis mentio, illius tenor debebat obseruari, propterea fuit obseruatus, Rot. in Ferrar. bon. 24. Ianuarij 1600. coram Cordub. apud Marc. de commiss. part. 1. fol. 170. Rot. dec. 39. n. 1. p. 1. recent.

7. Tandem non obstat, quod in intimatione pro examinandis testibus non fuerit expressus locus examinis, dum solet intimari locus præcisus, quando facultas examinandi est data in aliqua Diocesi in genere; Rot. dec. 23. n. 1. part. 4. diuers. & 118. n. 16. coram bon. mem. Buarrio.

8. Quia sufficit, quod Procuratores partium consenserint decreto super expeditione Receptorie directæ ad Oppidum de Onnate, & alia loca, & sic in loco certo pro examine testium, scilicet in loco de Onnate, vt in processu fol. 121. & 124. Et facta præsentatione Receptorie, & commissionis fuerunt personaliter citati tum Ioannes, tum etiam eius Procurator ad interuendum, & videndum iurare testes, & in eodem oppido, nec alibi testes iurauerunt, provt ibi examinati fuerunt; Vnde in hoc examine nulla potest cadere nullitas: dum pars erat bene informata de tali examine, Gonz. in annot. contra nullit. & attent. n. 72. Seraph. dec. 1010. n. 3. & 4. & dec. 1489. n. 1. in Conchen. dec. de Infanto coram bon. mem. Andrea, quæ est 686. n. 1. in fin. part. 1. rec. & ex eo magis apparet de tali scientia: dum examen Ioannis ab eodem Receptore, eodem tempore pro vtraque parte discedente cum simili citatione, & rectoria, continente eisdem clausulas, & facultates, factum fuit, & sic par forma, & ordo in vtriusque partis examine fuit seruatus; Vnde per talem actum pars dicitur conualidare examen, etiam nulliter citata cum faciat præsumere, eam esse certam de eo, de quo fuit facta citatio, Seraph. dec. 1010. n. 6. vers. sed & tollitur difficultas. Gonz. loco cit. n. 73. Caputaq. dec. 293. n. 2. p. 3. Grat. disp. forens. c. 694. n. 9. Rota dec. 18. num. 14. part. 7. recent.

Et in vtraque parte informante, fuit resolutum.

DECISIO XVIII.

Sacra Rotæ Romanæ coram R. P. D. Carillo.

In causa Mcleuitana bonorum.

Luna 4. Maij 1643.

§. 1. **R**esponderunt Domini pro confirmatione sententiæ Rotalis, qua declaratum fuit testamentum Cæsaris sustineri, quia constat de eius validitate & iustitia.

2. Validitas namque apparet ex resolutione processus, vbi constat seruata fuisse omnia requisita recensita in vulgata decisione Caputaq. 260. part. 2. & iustitia probatur ex decisionibus in causa factis sub diebus 11. Aprilis 1639. & 22. eiusdem mensis 1641. coram bona mem. Merlino.

V 2 Quarum